

Pätkäne Ruotsila vesihuoltolinjan konekaivuun valvonta 2009

Hannu Poutiainen
Tapani Rostedt

Kustantaja: Etelä-Pätkäneen vesiosuuskunta

Sisältö:

Perustiedot	2
Valvonta	2
Kiukaanpohja	6

Kansikuva: Vesihuoltolinjaa, valvotun linjauksen eteläosassa, pellon muokkauskerros poistettuna

Perustiedot

Alue: Vesihuoltolinja Äimälän kylän Ruotsilan talon läheisyydessä, talosta 200 m kaakkoon tien varresta talon itäpuolitse 130 m talon lounaispuolelle tien varteen.

Tarkoitus: Valvoa ja tarkistaa osuuko kaivettavalle vesihuoltolinjalle muinaisjäännöksiä.

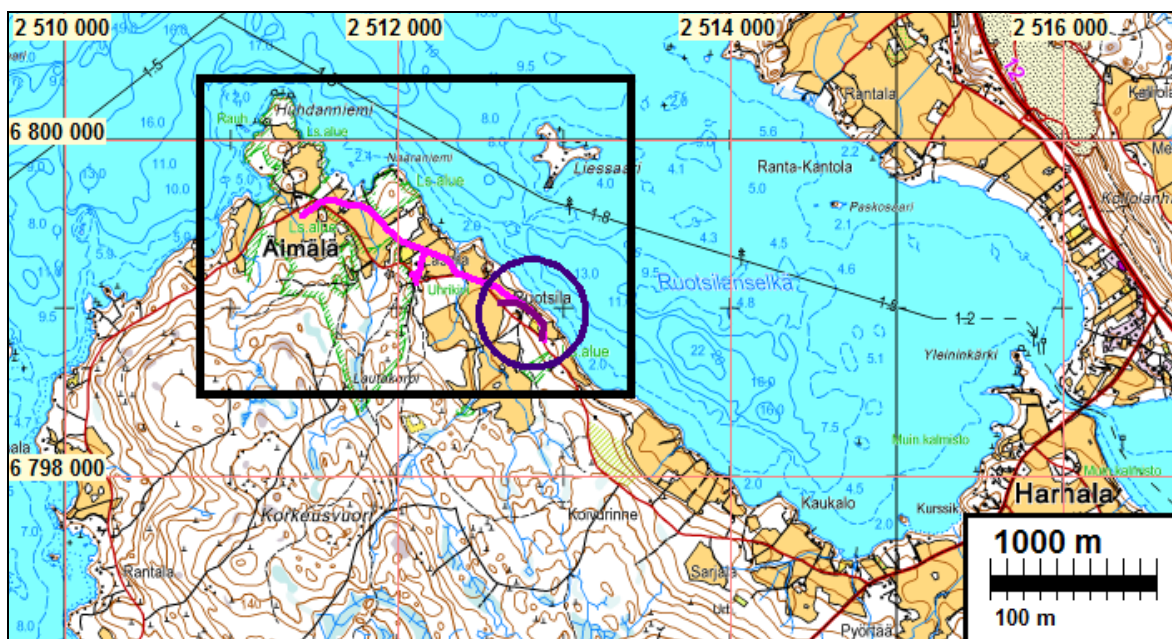
Työaika: Kenttätyöaika: 26.- 27.10.2009

Kustantaja: Etelä-Pätkäneen vesiosuuskunta.

Tekijät: Mikroliitti Oy, maastotyö: valvonta Hannu Poutiainen. Kiukaanpohjan tutkiminen Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt. Raportti ja valmistelu T Jussila.

Aiemmat tutkimukset: Poutiainen & Jussila: Pälkäne Äimälä, vesihuoltolinjan inventointi 18.8.2009

Tulokset: Vesijohtokaivannossa havaittiin rakenne joka oletettavasti kiukaan pohja. Se kaivettiin pois. Havaittiin linjan leikkaavan kahden risuilla ja rangoilla tuetun vanhan salaojan. Muutoin ei linjalla havaittu mitään maininnan arvoista.

Valvonta

Pälkäneen Äimälän kylässä Ruotsilan tilan ympäristössä suoritettiin vesijohtolinjan konekaivuun arkeologinen valvonta 26. 10. 2009.

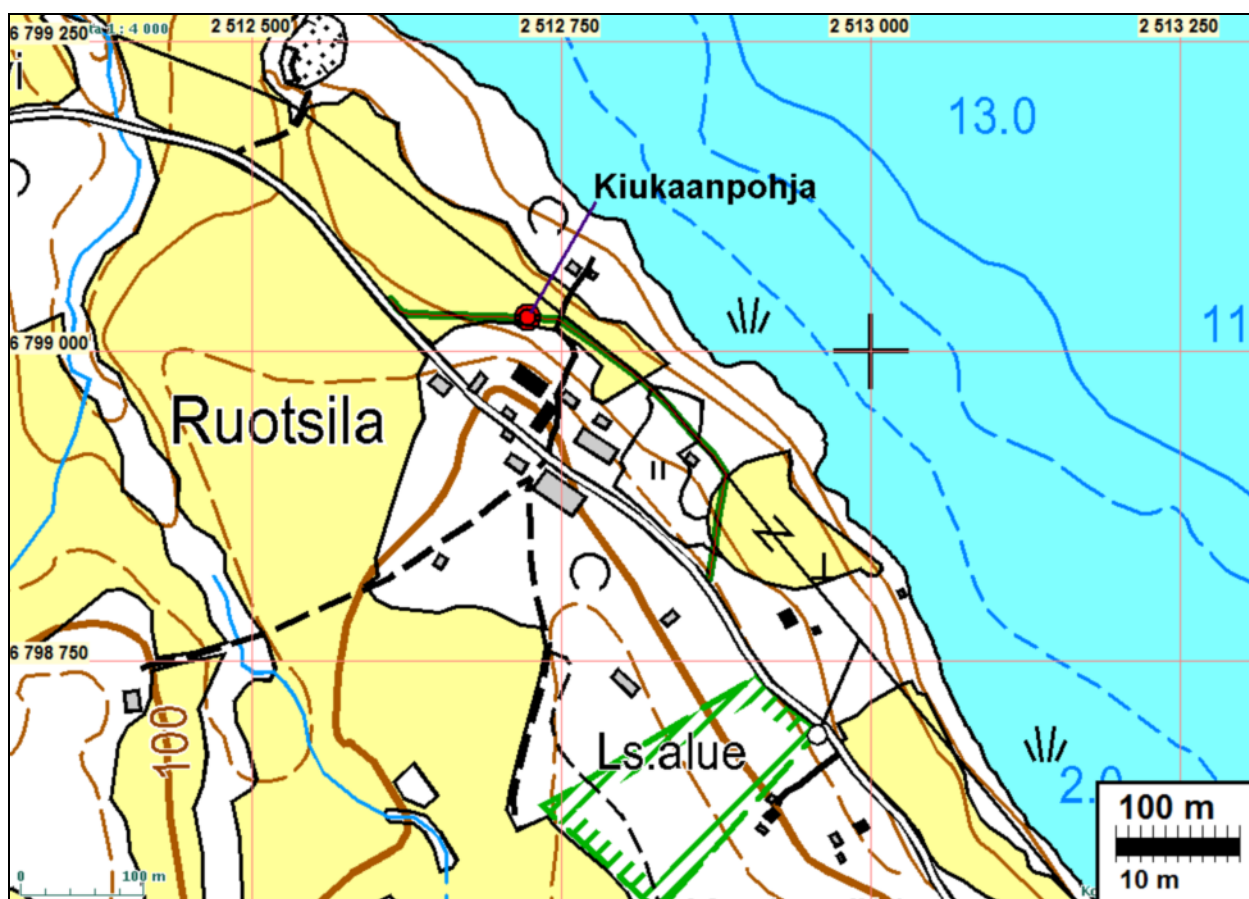
Vesihuoltolinjan kaivuun arkeologista valvontaa edellytettiin Ruotsilan vanhan, ainakin 1500-luvulle ulottuvan (mainitaan 1539 asutusluettelossa) yksittäistalon, sittemmin rsthollin, läheisyyteen kulkevalle linjan osalle. Aluetta kuvaava vanha karttamateriaali (ks. linjan inventointiraportti) on ylimalkainen eikä 1800-lukua edeltävää talonpaikkaa voitu niiden perusteella täysin

tarkasti paikantaa. Aiemmassa inventoinnissa todettiin, että talo on sijainnut jokseenkin nykyisellä ja 1838 kartan mukaisella paikalla 1600-luvun lopulla ja 1700-luvulla 1695 ja 1735 karttojen ja topografisten seikkojen perusteella. Muuta asutusta ei vanhojen karttojen mukaan ole ollut +500 m säteellä nykyisestä Ruotsilasta ennen 1800-luvun loppupuoliskoa. Uusi vesihuolto-
linja – vesijohto - alkaa tien varresta Ruotsilan talon kaakkoispuolelta, talosta 200 m, josta se kulkee peltöjen laita pitkin Ruotsilan itäpuolelle, josta se suuntautuu luoteeseen takaisin tien varteen, josta edelleen tien vartta Äimälän suuntaan.

Valvonnassa kaivettiin Pirkanmaan maakuntamuseon edellyttämä osuus (ks. kartat). Työssä käytettiin 1 m levyisellä kauhalla varustettua kaivinkonetta (varsinaisessa vesijohtotyössä käytetään kapeampaa kauhaa). Kaivanto kaivettiin ns. puhtaaseen perusmaahan saakka, mikäli ei tullut esiin arkeologista tarkastelua edellyttäviä merkkejä maaperästä. Ruotsilan tilan itäpuoliselta pellolta paljastui kaivannossa muutamia täytettyjä avo-ojia. Päärakennuksen koillispuolisella peltolohkolla vastaan tuli kaksi ns. risuojaa, joista kummassakin oli ojien pituussuuntaisesti ohuehkoja riukuja. Toisessa ojassa oli lisäksi muutamia nuorehkoja tiilen kappaleita ja toisessa kappale fajanssia. Ko. kaltaisia risuojia on käytetty vielä 1900-luvullakin.

Ruotsilan tilan päärakennuksen liepeillä, sen pohjoispuolella, pellolla lähellä pihamaan/metsän reunaa osuttiin ihmisperäiseen anomaliaan joka osoittautui uunin, kiukaan tms. pohjaksi (ks. luku [kiukaanpohja](#)).

Muualta, arkeologisessa valvonnassa kaivetun vesijohtolinjan osuudelta ei tullut esiin millään tavalla merkittäviä kulttuuriperäisiä anomaliaita. Paikoin esiintyi muutamia humusläikkiä, jollaisia syntyy routivassa maaperässä, kun roudan ylemmäs kohottaman maakiven alle valuu muokauskerrosta kivennäismaan puolelle ja kun kivet sitten pelto- tai muissa töissä paikalta poistetaan.

Valvottu vesijohtolinjan kaivuun osa merkitty tumman vihreällä viivalla.

Valvottu vesijohtolinjan kaivuun osa merkitty vihreällä viivalla. Havaittu rakenne, mahdollinen kiukaanpohja merkitty punaisella. Havaitut risuojat sininen neliö.

Linjan keskiosaa. Yllä: kohta jossa ojan jäännökset.

Linjan kaakkoisosaa.

Yllä: täytetty ojanjäännös. x 6798980 y 2512810, p 6802084 i 3352037
Alla risuojan jäännös. x 6798986 y 2512803, p 6802090 i 3352030

Kiukaanpohja

Rakenteen sijainti: x 6798 577 y 2512 493, p 6801 696 i 3351 702.

Neuvoteltuani tästä havainnosta puhelimitse Museoviraston Rak. Hist. osaston vs. intendentti J. Enqvistin kanssa, päätettiin rakenne kaivaa saman tien pois, mikäli siitä ei kaivuutyössä paljastuisi jotain sellaista merkittävää, mikä edellyttäisi tarkempaa tutkimusta.

Kyseessä oli jokseenkin neliön muotoinen kulttuurimaa-anomalia (kiviä, humusta, hiiltä, nokea ja kivennäismaata), joka erottui selvästi ympäröivästä hiekasta. Koko 2 x 1,7 m, josta osa rakennetta ympäröivää värjäytynyttä maa-ainesta. Anomalia paljastui konekaivuun valvonnassa muokkauskerroksen alta ja osoittautui matalaksi kuoppamaiseksi rakenteeksi. Se sisälsi rapautuneita, särmikkäitä ja nyrkin kokoisia kiviä 1- 3 kerroksessa. Anomalian toisessa puoliskossa oli lisäksi harmahtavaa hiekkaa ja siihen liittyneenä pieniä maatuneen puuaineksen jäännöksiä. Kulttuurimaassa ja kiveyksessä oli lisäksi paikoitellen hieman nokea ja hiiltä. Rakenne oli selvästi pääosin tuhoutunut myöhemmän maankäytön yhteydessä, mitään löytöjä siitä ei tavattu. Rakenteelliset ja materiaalin yksityiskohdat viittaavat siihen, että kyseessä oli kiuasmainen rakenne, todennäköisesti historiallisen ajan riihestä – puretun riihenkiukaan pohja.

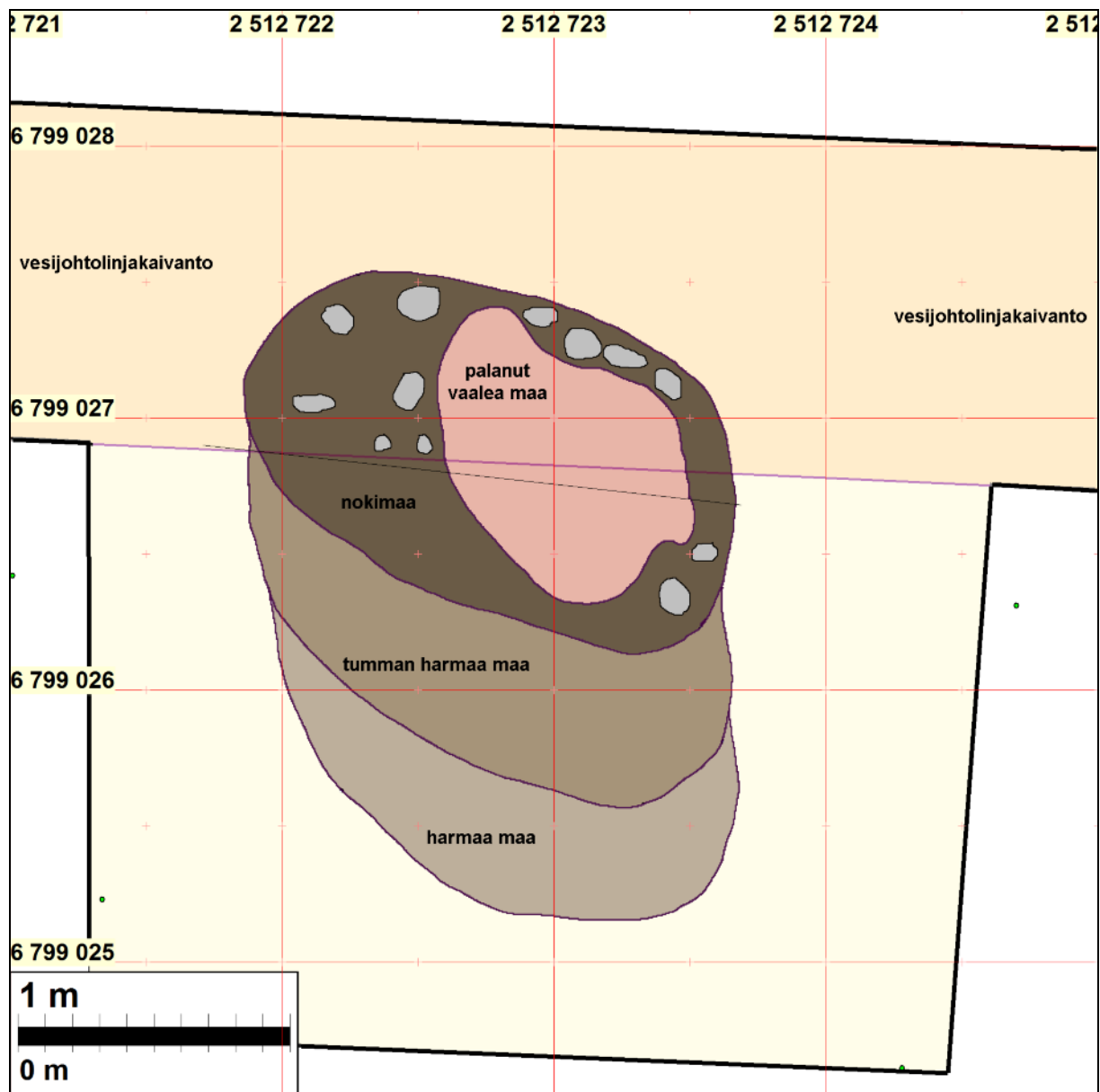
Kohde kiinnitettiin takymetrimittausten avulla korkeuskiintopisteeseen ja maastokiintopisteisiin, joiden avulla se voitiin liittää valtakunnan koordinaatistoon n. 0,5 m (± 25 cm) tarkkuudella. Vesi-johtokaivannon kohdalla todettu rakenne otettiin esiin koko laajuudeltaan eli myös kaivannon ulkopuolelta. Esiin paljastunut rakenne puhdistettiin pinnaltaan sekä dokumentoitiin valokuvamalla ja mittapiirroksin. Sen jälkeen kaivettiin toinen puoli kerroskaivausmenetelmällä ja leikkaus dokumentoitiin valokuvamalla sekä tekemällä mittaukset (alle ± 2 cm tarkkuudella) profiilikartan piirtämistä varten. Sen jälkeen tutkittiin rakenteen toinen puoli.

Mahd. kiukaan pohja kaivannon reunalla.

Oik: kiukaanpohja kaivinkoneen edessä. kuvattu etelään. Taustalla Ruotsilan talo.

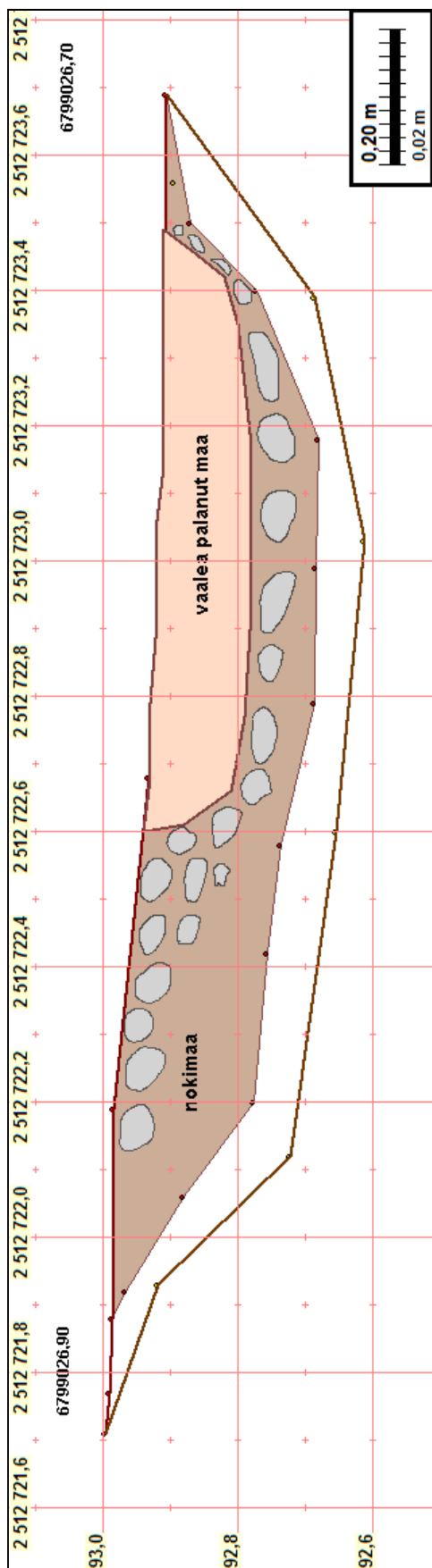

1:25, kkj koordinaatisto

Kiukaanpohja esiin kaivettuna heti pellon muokkauskerroksen alla.

Profilii etelästä, vesijohtolinjakaivannon eteläseinämän tienoilla. Piirretty pohjoissuunnasta ja projisoitu eteläsuuntaan.

ylinnä: kiukaanpohjan (oletus) pinta muokkauskerroksen alla. Alinna: kaivettu 10 cm.

Rakenteen profiili linjan eteläseinämän kohdilla , kuvattu etelään

Rakenteen pohja

